

แบบฟอร์มการสมัครรางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
ประจำปี 2566
ประเภทร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)

รางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีผลงานหรือโครงการเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถเป็นต้นแบบเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมในการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในระดับต่อไป

คำชี้แจง

หน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัลฯ

ส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ รัฐสภา ศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ สถาบันการศึกษา ส่วนราชการระดับจังหวัดอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน

เงื่อนไขของผลงานที่ส่งสมัคร

- กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับผลงานที่นำเสนอ
 - ดำเนินการมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี
 - แผนงาน/โครงการที่เสนอจะต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ซึ่งอาจเป็นระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน หรือพื้นที่เฉพาะก็ได้
 - การดำเนินงาน/กระบวนการของแผนงาน/โครงการในการแก้ไขปัญหาความยากจนมีการบูรณาการความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีรูปแบบการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดผลลัพธ์และผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ ผู้สมัครจะต้องจัดทำรายละเอียดข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงการขับเคลื่อนงานการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่เพื่อประกอบการพิจารณารางวัล “ร่วมใจแก้จน” ตามแบบฟอร์มที่กำหนด โดยคณะกรรมการจะพิจารณาจากรายละเอียดในเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนดนี้เป็นหลักเท่านั้น

แบบฟอร์มการสมัครรางวัลฯ ประเภทร่วมมือใจแก่ใจ (Collaboration towards Poverty Eradication)

ข้อมูลของหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล

- ชื่อผลงาน/โครงการ เกษตรอินทรีย์...แก่ใจ...คนต้นน้ำ.....
- หน่วยงานที่ส่งผลงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).....
- หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).....
- พื้นที่ดำเนินการ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน ตาก พิษณุโลก เลย กาญจนบุรี.....
- ผู้ประสานงาน (อย่างน้อย 2 คน)
 - ชื่อ-นามสกุล นางสาวเพชรดา อยู่สุข.....
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ ด้านการพัฒนา หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ 081-7643217 e-mail npedcharada@gmail.com.....
 - ชื่อ-นามสกุล นายวิริวัติ มั่นกระโทก.....
ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาและส่งเสริม หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ 084-1774599 e-mail witiwatmju@gmail.com.....

หมายเหตุ

- กรณีที่หน่วยงานที่ส่งผลงานกับหน่วยงานเจ้าของบัญชีผู้ใช้งานผ่านระบบการสมัครออนไลน์ (Username) เป็นคนละหน่วยงาน ผู้ที่มีสิทธิรับรางวัลจะเป็นหน่วยงานที่ส่งผลงาน ไม่ใช่เจ้าของ Username
- เพื่อประโยชน์ในการติดต่อกลับ กรุณากรอกข้อมูลผู้ประสานงานให้ครบถ้วน
- ความยาวของผลงานทั้งเอกสาร (รวมภาคผนวก) ไม่เกิน 10 หน้า โดยนับหน้าแรกจากหน้ารายงานผลการดำเนินการร่วมมือใจแก่ใจ กรณีผลงานที่ส่งเอกสารเกิน 10 หน้า (รวมภาคผนวก) ผลงานนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณาตรวจประเมินจากคณะกรรมการ
- ผู้สมัครจะต้องกรอกเนื้อหารายละเอียดเพื่อบรรยายโครงการที่ดำเนินการตามประเด็นคำถามที่กำหนด รวมไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4 (รวมภาคผนวก) ให้ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 และเว้นระยะห่างระหว่างบรรทัดขนาด 1 เท่า (Single Space) ทั้งนี้ ผู้สมัครสามารถแนบรูป ตาราง และแผนผังในภาคผนวก โดยคณะกรรมการจะพิจารณาจากรายละเอียดในเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนดนี้เป็นหลักเท่านั้น
- ผลงานที่เคยได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทร่วมมือใจแก่ใจ ในระดับดีเด่นแล้ว จะไม่ได้รับการพิจารณาตรวจประเมิน

(โปรดศึกษาเกณฑ์การพิจารณาประกอบการเขียนรายงาน)

รายงานผลการดำเนินการร่วมใจแก้จน

1. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการดำเนินงาน (Inputs and Process Indicators) 45 คะแนน

1.1 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีความเป็นมาอย่างไร มีแนวคิดในการวางแผนการดำเนินงาน การออกแบบกลไกการขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงานที่แก้ไขปัญหาความยากจน รูปแบบ และวิธีการใช้ทรัพยากรอย่างไร (5 คะแนน)

พื้นที่สูงของประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของประเทศไทย ประกอบด้วยชาวเขาเผ่าต่างๆ 15 เผ่า มีจำนวนประชากรประมาณ 1,070,354 คน (ประมาณ 270,886 ครัวเรือน) ใน 4,205 กลุ่มบ้าน ใน 20 จังหวัด (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2561) โดยส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในจังหวัดภาคเหนือ 13 จังหวัด จำนวน 851,282 คน หรือร้อยละ 88.22 ของประชากรชาวเขาทั้งประเทศ ประชากรบนพื้นที่สูงทั่วไปมีสุขภาพยากจน จากการสำรวจโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2547 พบว่า เกษตรกรทั่วไปมีรายได้เฉลี่ยเพียงปีละ 31,126 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ของเกษตรกรในภาคเหนือกว่าเท่าตัว (69,373 บาทต่อครัวเรือนต่อปี) และจากข้อมูลคนจนในประเทศไทย (TPMAP) พบว่า บนพื้นที่สูงมีคนจนถึง 258,042 ราย ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก น่าน และเพชรบูรณ์

หนึ่งในเหตุของความยากจน คือ เกษตรกรสร้างผลผลิตทางการเกษตรได้น้อยเนื่องจากผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำลง ต้นทุนการผลิตสูง มีการใช้สารเคมีเกษตรอย่างไม่เหมาะสม ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง และเกิดการปนเปื้อนของสารเคมีเกษตรและตกค้างทั้งในกระแสเลือดของเกษตรกร ผลผลิตและในสิ่งแวดล้อมทั้งดินและน้ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ เกษตรกรขาดทุน และมีหนี้สิน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อผู้ที่อยู่อาศัยปลายน้ำในพื้นที่ราบด้วย และด้วยสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายหน้าดิน โดยเฉพาะในระบบการทำเกษตรแบบเดิมที่มีการเผาเศษพืชทั้งก่อนการปลูกและหลังเก็บเกี่ยว ที่เปิดหน้าดินโล่งรับแรงปะทะกับเม็ดฝนโดยตรง และไม่มีระบบชะลอการไหลของน้ำฝนที่ไหลไปไปตามความลาดชัน หน้าดินที่ถูกชะล้างไปทุกปีทำให้พื้นที่เกษตรเหลือแต่ดินชั้นล่างที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและเป็นดินปนหิน รวมทั้งปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการบุกรุกเผาป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำเกษตรให้สามารถผลิตพืชได้จำนวนมากสำหรับขายสร้างรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกเพิ่มและมีรายจ่ายในครัวเรือนสูงขึ้น ในขณะที่ราคาผลผลิตค่อนข้างต่ำและผันผวน รวมทั้งเกษตรกรมีช่องทางการตลาดน้อย โดยรากของปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ คือ การขาดความรู้และทักษะที่เหมาะสมในการเพาะปลูก

ด้วยภารกิจของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. ในการสนับสนุนการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง และการนำองค์ความรู้และผลสำเร็จของโครงการหลวงไปปรับใช้ในพื้นที่สูงอื่นๆ ของประเทศ โดยเฉพาะองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั่นคือ การปลูกพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีการวิจัยและพัฒนาได้ชนิดพันธุ์พืชที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกบนพื้นที่สูง จึงเป็นทางเลือกที่สำคัญในการทำการเกษตรบนพื้นที่สูง ที่ใช้พื้นที่น้อย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยผลผลิตปลอดภัยเป็นที่ต้องการของตลาดสูงขึ้นไปเรื่อยๆ ทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตอินทรีย์ได้ในปริมาณมากและได้ราคาสูงกว่าผลผลิตจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมทั่วไป ส่งผลให้ลดปัญหาความยากจน ตลอดจนสร้างโอกาสทางการตลาด ทำให้เกษตรกรมีตลาดที่แน่นอนและมีรายได้ที่มั่นคง โดยมีดำเนินการแบบบูรณาการของทุกภาคส่วนและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มที่เกี่ยวข้องทั้งนักวิจัย นักพัฒนาและส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน (ลูกค้า) และเกษตรกร ซึ่งแต่ละกลุ่มมีบทบาทในการขับเคลื่อน (1) เกษตรกรรวมกลุ่ม

กันเพื่อจัดการปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ปุ๋ยหมักอินทรีย์ ปัจจัยการผลิตชีวภาพ เช่น ชีวภัณฑ์ น้ำหมักชีวภาพ ฯลฯ และวางแผนการผลิตผักอินทรีย์ให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด รวมทั้งการเจรจาต่อรองกับลูกค้า (2) ทีมนักวิจัยของ สวพส. และมูลนิธิโครงการหลวงร่วมกันศึกษาวิจัยเทคโนโลยี อาทิ การคัดเลือก/ทดสอบพันธุ์พืช รวมถึงการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์สำหรับป้องกันกำจัดโรคแมลงทดแทนสารเคมีเกษตร ในขณะที่ (3) นักพัฒนาและส่งเสริม ที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างนักวิจัยและเกษตรกรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆ ให้กับเกษตรกร การประสานงานในการขอรับการรับรองจากหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสาะแสวงหาตลาดหรือลูกค้าและประสานให้ลูกค้าพบกับเกษตรกรเพื่อเจรจาข้อตกลง ตลอดจนช่วยเหลือเกษตรกรในการวางแผนการผลิต และ (4) หน่วยงานภาครัฐที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร อาทิ กรมส่งเสริมสหกรณ์ที่ช่วยในการจัดตั้งกลุ่ม สนับสนุนความรู้ในการจัดทำบัญชีการเงิน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่จำเป็น กรมพัฒนาที่ดินช่วยสนับสนุนความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดินและปัจจัยการผลิต เช่น น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยโดไมท์ พีชปุ๋ยสด เป็นต้น กรมวิชาการเกษตร ช่วยสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดในมาตรฐาน รวมทั้งการเข้าตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน และ (5) ภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นลูกค้าคนสำคัญที่ช่วยทำให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากการขายผลิตผลอินทรีย์ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันลูกค้ายังคงมีความต้องการผลิตผลอินทรีย์อีกมาก ซึ่งถือเป็นโอกาสและทางเลือกของเกษตรกรในการทำการเกษตรบนพื้นที่สูงที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 หน่วยงานผู้ส่งผลงานมีบทบาทในการขับเคลื่อนการดำเนินงานหรือโครงการอย่างไร (10 คะแนน)

• บทบาทของผู้ประสานงาน (Collaborator)

สวพส. ทำหน้าที่ในการสร้างองค์ความรู้โดยเฉพาะองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการปลูกพืช และนำองค์ความรู้ไปสนับสนุนการพัฒนา สร้างความเข้าใจ เป็นพี่เลี้ยงคอยสนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยแก้ไขปัญหให้กับเกษตรกร รวมทั้งทำหน้าที่ในการประสานงานกับลูกค้า และประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนให้เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรสามารถปลูกพืชอินทรีย์ได้ตรงตามความต้องการของตลาดหรือลูกค้า

• บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

สวพส. เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกร โดยการสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ ตั้งแต่การอำนวยความสะดวกให้เกษตรกรเข้าถึงความรู้ เช่น การอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนการจัดการต่างๆ รวมทั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินงาน ตลอดจนช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนการทำงานของเกษตรกร ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

• บทบาทในฐานะผู้นำ (Leader)

สวพส. มีบทบาทในการกำหนดกรอบและทิศทางการทำงาน การให้องค์ความรู้ในพื้นที่ ให้คำปรึกษาแนะนำ กำกับติดตามการทำงาน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญและตัดสินใจในกิจกรรมการพัฒนาเพื่อให้ตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

• ผู้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน (Paradigm Shift Change Agent)

สวพส. เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ รวบรวมและจัดทำข้อมูลที่จำเป็น การแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและผลที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรอินทรีย์โดยกระตุ้นให้เกษตรกรร่วมกันวิเคราะห์เพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของเกษตรกร การนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตัวอย่างที่ดี (best practice) รวมทั้งการนำเกษตรกรไปเจรจาต่อรองกับลูกค้าโดยตรง ตลอดจน สวพส.

ยังเป็นคนกลางในการประสานงานและโน้มน้าวให้หน่วยงานที่ภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาทำงานและสนับสนุนเกษตรกร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีมุมมองที่กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยสร้างความตระหนักถึงผลกระทบในระยะยาวจากการทำการเกษตรที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับเปลี่ยนแนวคิดให้เกษตรกรให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในสุขภาพทั้งตัวเกษตรกรเองและผู้บริโภค

1.3 หน่วยงานมีบทบาทในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน และมีกระบวนการที่ทำให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (IAP 2) ใน 4 ระดับแรก ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนอย่างไร (10 คะแนน)

การพัฒนาและส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์ของ สวพส. ได้มุ่งเน้นส่งเสริมการพัฒนาเพื่อเป็นอาชีพทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้แก้ปัญหาค่าความยากจนบนพื้นที่สูง โดยเริ่มจากการเข้าไปให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) การทำความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชอินทรีย์ในพื้นที่ อาทิ ข้อกำหนดหรือมาตรฐาน ปัจจัยการผลิตที่ใช้ได้ในระบบเกษตรอินทรีย์ ข้อดี ข้อด้อย ในการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น และได้นำเกษตรกรไปแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรตัวอย่างที่ทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างแรงจูงใจและสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกร จากนั้นสร้างเวทีประชุมและให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้าน (Consult) ในการวางแผนการปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว การขนส่งให้ลูกค้า รวมทั้งการเก็บข้อมูลการผลิตต่าง ๆ โดยกลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วม (Involve) เป็นผู้ช่วยกันดำเนินการและร่วมตัดสินใจ โดยมีนักพัฒนาของ สวพส. เป็นพี่เลี้ยงและช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นให้กับกลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้ยังอาศัยกระบวนการความร่วมมือ (Collaboration) ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การขอรับการรับรองมาตรฐาน เกษตรกรจะต้องเป็นผู้กรอกใบสมัครเพื่อขอรับรองมาตรฐาน โดยมีนักพัฒนาช่วยประสานงานกับหน่วยตรวจรับรอง คือ กรมวิชาการเกษตร ในการเข้าตรวจรับรอง โดยเกษตรกรที่ขอรับการรับรองจะเป็นผู้ตอบคำถามและนำผู้ตรวจรับรองเข้าตรวจแปลง และการขายผลผลิตอินทรีย์ให้กับลูกค้า เกษตรกรจะเป็นผู้เจรจากับลูกค้า (ปริมาณ ราคา การส่งมอบผลผลิต ค่าขนส่ง ฯลฯ) โดยมีนักพัฒนาช่วยประสานงาน ติดตามและคอยให้คำปรึกษา

1.4 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกลไกและรูปแบบการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างไร (10 คะแนน)

ในการส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์ของ สวพส. จะเน้นการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้เกิดพลังในการทำงาน และมีปริมาณผลผลิตที่เพียงพอและคุ้มค่ากับการส่งมอบให้กับลูกค้า เนื่องจากพื้นที่สูงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารซึ่งส่งผลต่อค่าขนส่ง ดังนั้นในการวางแผนการผลิตจำเป็นต้องมีปริมาณที่คุ้มค่ากับการขนส่ง

นอกจากนี้ สวพส. ยังกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ เพื่อให้มีผลผลิตเพียงพอตามความต้องการของตลาด/ลูกค้า โดยใช้แผนความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก โดยจะมีการกระจายแผนการผลิต (ชนิดพืชและปริมาณ) ไปยังกลุ่มเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ รวมถึงการวางแผนการขนส่งร่วมกัน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้มากที่สุด

สำหรับการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สวพส. มีกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตั้งแต่ระดับนโยบายถึงระดับพื้นที่ปฏิบัติการ ดังนี้ (1) คณะกรรมการประสานงานและ

สนับสนุนงานโครงการหลวง มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่พิจารณา กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาและกำหนดแผนงาน/โครงการ (2) คณะทำงานระดับ (12 จังหวัด) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน คณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และอปท. ทำให้เกิดการประสานงานดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และติดตามประเมินผล (3) คณะทำงานระดับพื้นที่ มีนายอำเภอเป็นประธาน คณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ให้เป็นไปตามแผน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของ สวพส. จะเป็นผู้ประสานงาน โดยอาศัยกลไกของแผนแม่บทหรือแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) และแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งจะมีหน่วยงานร่วมบูรณาการประมาณ 33 หน่วยงาน โดยมี สวพส. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ ภายใต้กรอบการทำงานที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนบนพื้นที่สูง โดยการท่าเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูงได้สร้างกลไกความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง ได้แก่ กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมตรวจบัญชี กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน องค์กรส่วนท้องถิ่น ได้แก่ อบต. ในพื้นที่ รวมทั้งหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ ภาคเอกชนผู้รับซื้อ เช่น บริษัทพลังผัก พลัสอ้อ แคนิค NPFood และเกษตรกรผู้ผลิต

1.5 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการติดตาม ประเมินผล ที่นำไปสู่การขับเคลื่อนงาน และมีความริเริ่มสร้างสรรค์อย่างไร (10 คะแนน)

ในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อาศัยกลไกใน 2 ส่วน คือ (1) กลไกภายใน นักพัฒนาในพื้นที่ นักพัฒนาจากส่วนกลาง และนักวิจัย ในการประสานงานและทำงานร่วมกันในการให้คำปรึกษา แนะนำ การวางแผน กำกับ ติดตาม และสรุปบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเป็นระยะและต่อเนื่อง สำหรับ (2) กลไกภายนอก โดยอาศัยคณะทำงานทั้งในระดับอำเภอ (นายอำเภอเป็นประธาน) และระดับจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน) ซึ่งคณะทำงานที่ 2 ชุด ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และภาคประชาชนเข้าร่วมประชุมเป็นประจำ

สำหรับการติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำของทั้งนักพัฒนาและนักวิจัยของ สวพส. ได้มีการใช้ application “LINE” เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้อย่างทันสมัยทันสถานการณ์ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 นอกจากนี้ สวพส. ยังได้พัฒนาระบบควบคุมภายใน ซึ่งในการขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบกลุ่มหรือโครงการที่มีเกษตรกรมากกว่า 5 คนขึ้นไป จำเป็นต้องมีระบบควบคุมภายในที่จะต้องแสดงให้ผู้ตรวจรับรองเห็นว่า กลุ่มเกษตรกรมีการบริหารจัดการร่วมกันอย่างไร ตั้งแต่การปลูก การจัดการผลิตผล การขนส่ง รวมทั้งการตรวจและรับรองฟาร์มภายใน โดยมีเจ้าหน้าที่ของ สวพส. ทั้งส่วนกลางและในพื้นที่เป็นผู้ตรวจและรับรองฟาร์มภายในให้กับเกษตรกรก่อนที่ผู้ตรวจรับรองจากภายนอกจะเข้าตรวจรับรอง และยังสามารถพัฒนา application สำหรับตรวจรับรองฟาร์มภายใน (ORG

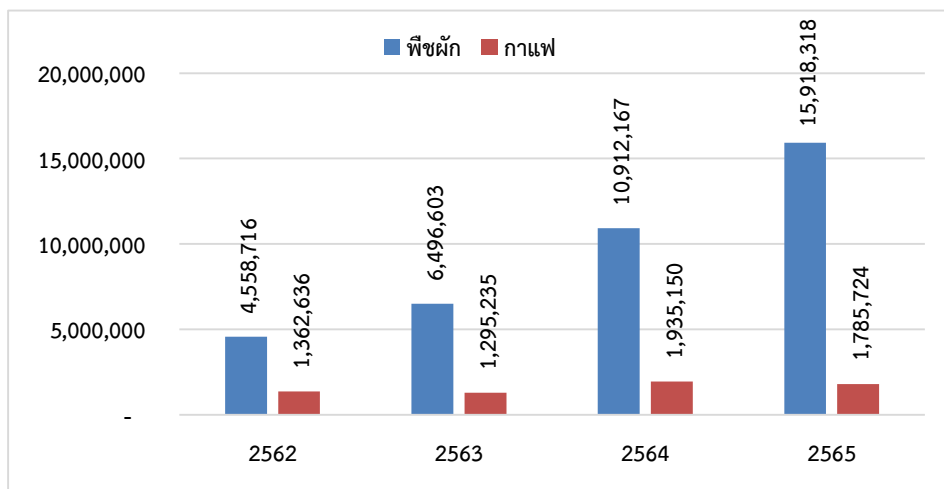

check) เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและคล่องตัวในการตรวจรับรองฟาร์มของเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ห่างไกล และทุรกันดาร โดย application นี้ สามารถทำงานได้แม้ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต

2. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (Output, Outcome, and Impact Indicators) ที่ได้รับจากการดำเนินการ 55 คะแนน

2.1 ผลงานหรือโครงการที่มีผลผลิตที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติด้านการเงินอย่างไร โดยเปรียบเทียบข้อมูลเชิงตัวเลขหรือเชิงปริมาณระหว่างก่อนและหลังดำเนินโครงการ (15 คะแนน)

ปัจจุบันมีเกษตรกรบนพื้นที่สูงที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย (Organic Thailand) จำนวน 452 คน พื้นที่รวม 1,441.702 ไร่ ในพื้นที่ที่ สวพส. ดำเนินงาน ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 19 แห่ง และโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน 2 แห่ง ใน 8 จังหวัด แบ่งเป็นเกษตรกรที่ปลูกกาแฟอินทรีย์ 339 ราย พื้นที่ 1,245.72 ไร่ และเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์ 113 ราย พื้นที่ 195.982 ไร่ ได้ชนิดพันธุ์ผักอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกบนพื้นที่สูง จำนวน 10 ชนิด ได้แก่ กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดหวาน ผักสลัดกรีนโอ๊คลิฟ ผักสลัดกรีนเรดโอ๊ค บัตเตอร์เฮด ผักกาดฮ่องเต้ คะน้ายอด มะเขือเทศ และแตงกวาญี่ปุ่น สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2565 รวมเป็นเงิน 44,264,549 บาท ดังภาพที่ 1 โดยเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์บางครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยสูงถึง 280,000 บาทต่อปี เมื่อเทียบกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายได้ 70,000-80,000 บาท/ปี

ภาพที่ 2 รายได้ของเกษตรกรจากการจำหน่ายผลิตผลอินทรีย์ให้กับลูกค้า ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2562-2565

2.2 ผลงานหรือโครงการมีผลลัพธ์ที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติอื่นที่ไม่ใช่การเงินอย่างไร เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากผลผลิตในมิติด้านการเงิน และการเข้าถึงปัจจัย 4 โดยเปรียบเทียบกับ ปีที่ยังไม่มีการดำเนินโครงการ (20 คะแนน)

นอกเหนือจากความมั่นคงด้านรายได้ที่เกษตรกรได้รับแล้ว การปลูกพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ในด้านอื่นๆ ด้วย อาทิ

1. ลดผลกระทบต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ดินและน้ำ จากการใช้สารเคมีและการใช้พื้นที่เพาะปลูกน้อยแต่ได้ผลตอบแทนสูง เช่น กรณีของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่บ้านแม่วาก โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ละออ จ.เชียงใหม่ เดิมมีเกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 1,196.94 ไร่ (เกษตรอำเภอแม่แจ่ม, 2565) ใช้ปุ๋ยเคมี 10,529.46 กิโลกรัม/ปี และยาฆ่าหญ้า 2,924.85 ลิตร/ปี เฉลี่ยต่อครัวเรือน มีพื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เหลือเพียง 20 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 175.93 กิโลกรัม/ปี และยาฆ่าหญ้า 48.87 ลิตร/ปี ปัจจุบันเกษตรกรที่หันมาปลูกพืชอินทรีย์สามารถลดการใช้สารเคมีได้ 100% เช่น การปลูกผักอินทรีย์ในโรงเรือน 1 โรงเรือน ขนาด 6 x 24 เมตร ใช้พื้นที่เพียง 144 ตารางเมตร สามารถสร้างรายได้เท่ากับหรือมากกว่าการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 8.5 ไร่/ปี รวมทั้งการปลูกผักในโรงเรือนที่ใช้พื้นที่น้อย ช่วยลดเวลาการใช้แรงงานลง ทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น และมีเวลาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และพบการตรวจคุณภาพน้ำในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพบพระอยู่ในระดับดี ค่า WQI เท่ากับ 71-88 และการตรวจคุณภาพดินมีปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน เฉลี่ยอยู่ที่ 6.08 % OM ซึ่งอยู่ในระดับสูง

2. เกษตรกรเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน เช่น การวางแผนการผลิต การจัดการผลิตผล การทำบัญชี การเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนหรือตัดสินใจ ตลอดจนการเจรจาต่อรองกับลูกค้า ซึ่งกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่ม เช่น เกษตรกรในพื้นที่โครงการรักษัน้ำฯ ลุ่มน้ำภาค เกิดทักษะในการเจรจาต่อรองและสามารถใช้ข้อมูลการผลิตเพื่อประกอบการกำหนดราคาร่วมกับลูกค้า โดยจะเป็นลักษณะของการกำหนดราคาผลผลิตล่วงหน้า และนำไปสู่การเป็นต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูง ซึ่งได้ถูกนำไปเผยแพร่ในระดับนานาชาติในเวที International Training Course on “Sustainable Highland Development: Challenges & Response to COVID-19 and the Application of Sufficiency Economy Philosophy” ในปี พ.ศ. 2565 โดยมีผู้เข้าร่วมจาก 5 ประเทศ จำนวน 160 คน ตลอดจนเป็นตัวอย่งให้กับเกษตรกร หน่วยงาน สถาบันการศึกษา ในการเข้ามาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. ลดปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกร จากการตรวจสอบปนเปื้อนในกระแสเลือด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80 ที่ใช้สารเคมีทางการเกษตร ผลเลือดอยู่ในระดับไม่ปลอดภัย ส่งผลต่อสุขภาพ ทำให้เกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชอินทรีย์ มีสุขภาพดีขึ้น

4. สร้างคุณค่าให้แก่เกษตรกรผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจ เช่น เกษตรกรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงป่าแป๋ ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีสูงอายุ สามารถปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่ 1-2 โรงเรือน (โรงเรือนขนาดกว้าง 6 x 24 เมตร หรือ 144 ตร.ม.) โดยมีรายได้ 3,000 – 4,000 บาท/รอบ/โรงเรือน สามารถปลูกผักอินทรีย์ได้ 8-9 ครั้ง/ปี สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุเฉลี่ย 63,000 บาท/ปี

2.3 ผลงานหรือโครงการมีผลกระทบที่เป็นผลการแก้ไขความยากจนได้จริงในลักษณะที่ ตอบโจทย์ความเหมาะสมกับพื้นที่ ความต้องการของประชาชนและชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในระดับปัจเจกบุคคล และชุมชน อย่างไร (5 คะแนน)

การดำเนินงานของ สวพส. ในการส่งเสริมทำให้เกษตรกรบนพื้นที่สูง ปลูกพืชในระบบอินทรีย์โดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ รวมทั้งความต้องการของตลาด สร้างรายได้ที่มั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของเกษตรกรกลุ่มเปราะบาง สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 1,2,3,10 โดยการปลูกพืชอินทรีย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่รุกรานทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทางภาคเหนือของไทย ซึ่งมีพื้นที่ป่าต้นน้ำมากที่สุดถึงร้อยละ 42.25 ส่งผลให้ป่าต้นน้ำของประเทศอุดมสมบูรณ์ขึ้น ลดสารเคมีปนเปื้อนในแหล่งน้ำธรรมชาติทั้งต้นน้ำและปลายน้ำ ทำให้คนบนพื้นที่สูงสามารถปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์เชิงลบในการเป็นผู้นำลายป่าได้ โดยมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำของประเทศและของโลก (SDG12,15) นอกจากนี้ เกษตรอินทรีย์ยังช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนบนพื้นที่สูงกับหน่วยงานภาครัฐกรณีบุกรุกป่า รวมทั้งแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนต้นน้ำที่ทำการเกษตรโดยใช้สารเคมีกับชุมชนปลายน้ำกรณีสารเคมีปนเปื้อนลงในแหล่งปลายน้ำ (SDG6,7,16)

สวพส. ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชในระบบอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานอินทรีย์โดยกรมวิชาการเกษตร ทำให้ปลอดภัยกับผู้ผลิต และผู้บริโภค จากข้อมูลของ สปสช. ปี 2559 มีผู้ป่วยจากการได้รับสารเคมีทางการเกษตร จำนวน 4,876 คน เสียชีวิต 606 คน รัฐสูญเสียงบประมาณค่ารักษาพยาบาล จำนวน 22.19 ล้านบาท ในปี 2562 มีรายงานผู้ป่วยจากสารเคมีทางการเกษตรลดลงเหลือ 3,067 ราย และเสียชีวิตลดลง 407 ราย ทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณค่ารักษาพยาบาลลดลงเหลือ 14.64 ล้านบาท ทั้งนี้ พบว่าเขตเชียงใหม่มีผู้ป่วยเข้ารับบริการมากที่สุด จำนวน 506 ราย <https://www.hfocus.org/content/2019/08/17468>

2.4 ผลงานหรือโครงการมีโอกาสนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ต่อยอดไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น หรือต่อยอดโมเดลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร (5 คะแนน)

ปัจจุบันกระแสรักสุขภาพของคนเกิดขึ้นทุกประเทศทั่วโลก โดยอัตราการเจ็บป่วยซึ่งเกิดจากการบริโภคอาหารที่มีสารพิษก็มีอยู่ไม่น้อยในแต่ละปี ดังนั้น คนที่รักสุขภาพจึงหันมาบริโภคอาหารปลอดภัยกันเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทำให้ตลาดยังมีความต้องการผลิตผลอินทรีย์ทั้งกาแฟและพืชผักอีกมาก ซึ่งกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินอยู่ยังไม่สามารถส่งผลิตผลได้ครบตามแผนความต้องการของตลาด จึงเป็นโอกาสและแรงจูงใจในการขยายการส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์ ทั้งในลักษณะของการเพิ่มจำนวนสมาชิกในกลุ่ม และพัฒนากลุ่มเกษตรกรกลุ่มใหม่ๆ ให้มาปลูกพืชอินทรีย์ โดยการรวมกลุ่มทำให้เกษตรกรตระหนักถึงพลังของกลุ่ม ทั้งในแง่ของการจัดการผลิตผล เช่น การเตรียมปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยหมักน้ำหมักชีวภาพ ฯลฯ การปลูก การเก็บเกี่ยว การคัด ตัดแต่ง บรรจุ ขนส่ง ฯลฯ เพื่อให้มีปริมาณมากพอและคุ้มค่ากับการขนส่ง พลังของการเจรจาต่อรองกับลูกค้า และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งจากเกษตรกรด้วยกันเองและจากกลุ่มอื่นๆ ตลอดจนการช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดการละเมิดมาตรฐานที่อาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ สวพส. ยังมีเป้าหมายที่จะขยายการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ โดยมีความร่วมมือกับกรมปศุสัตว์ เพื่อสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ ประกอบกับการนำเอามูลสัตว์มาใช้สำหรับการปลูกพืชอินทรีย์ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรประหยัดต้นทุนลดได้ ขณะเดียวกันในปีงบประมาณ 2565 เกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ เช่น เกษตรกรบ้านบ้านปางดง หมู่ 11 และ บ้านหลังสัน หมู่ 9 ต.วังตะเฆ่ อ.หนองบัวระเหว จ.ชัยภูมิ (พื้นที่มีความสูงประมาณ 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง) ซึ่งได้เคยมาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กับกลุ่มเกษตรกรโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินลุ่มน้ำหมัน ได้เกิดความสนใจและเริ่มปลูกผักอินทรีย์ โดยมีเจ้าหน้าที่ของ สวพส. คอยให้คำปรึกษาและติดตามเป็นระยะ จนเกิดเป็นเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์อีกเครือข่ายหนึ่งจากทางภาคอีสาน

2.5 ผลงานหรือโครงการมีความยั่งยืนและมีกลไกที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและแสดงเจตนาภรณ์ ในการดำเนินการต่อได้หรือไม่ อย่างไร (10 คะแนน)

1. ปัจจุบัน สวพส. ดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ จากการบูรณาการร่วมของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในจำนวน 1,530 กลุ่มบ้าน คิดเป็นร้อยละ 48.28 ของกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง ครอบคลุมพื้นที่ 18 จังหวัด มีประชากร 797,456 คน โดย สวพส. มีแผนปฏิบัติการดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อขยายผลสำเร็จการดำเนินงานไปสู่ชุมชนในพื้นที่ห่างไกลไปให้กว้างขวางและรวดเร็วขึ้น โดยดำเนินงานในลักษณะความร่วมมือกับหน่วยงานในเชิงของการถ่ายทอดความรู้ โดยการพัฒนาในบางกิจกรรม โดยร่วมกับบางหน่วยงานและภาคเอกชน จำนวน 1,114 หมู่บ้าน และพัฒนากลุ่มบ้านเครือข่ายการเรียนรู้ จำนวน 1,000 กลุ่มบ้าน รวมพื้นที่ที่เข้าดำเนินการ จำนวนทั้งหมด 3,230 กลุ่มบ้าน ครอบคลุมพื้นที่ 18 จังหวัด

2. การสร้างเครือข่ายและพัฒนากลุ่มเยาวชนในชุมชน อายุระหว่าง 18-25 ปี ซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชน เป็นคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและการตลาดยุคใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา รองรับการแข่งขันเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต โดยเฉพาะช่วงสถานการณ์โควิด มีเยาวชนบนพื้นที่สูงที่ออกไปทำงานและเรียนหนังสือในเอง กลับภูมิลำเนาเป็นจำนวนมาก สวพส. ส่งเสริมให้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ โดยการศึกษาดูงานและฝึกอบรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การจัดส่งเยาวชนเกษตรไปฝึกงานที่ประเทศญี่ปุ่นร่วมกับหน่วยงาน Japan Agricultural Exchange Council (JAEC) โดยจัดส่งเยาวชนเกษตรบนพื้นที่สูงเข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่ปี 2555 จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งหมด 36 คน ซึ่งหลังจากการฝึกงานเสร็จสิ้น สวพส. ได้ต่อยอดให้เยาวชนเกษตรจัดทำกิจกรรม/โครงการ เพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกับ สวพส. ให้สอดคล้องกับความรู้และประสบการณ์ของเยาวชน โดย สวพส. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และสนับสนุนงบประมาณ โดยเยาวชนเกษตรเหล่านี้ เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในอนาคต

3. กลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จได้เป็นต้นแบบหรือตัวอย่างที่ดีในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเกษตรกรกลุ่มใหม่ๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิถีการทำเกษตรแบบเดิมเป็นการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเกษตรอินทรีย์ต่อไป

ภาคผนวก

Link ตารางเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่การดำเนินงานของ สวพส. ,
คลิปเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูง

เกษตรอินทรีย์... แก้วจัน... คนต้นน้ำ

**"เราต้องพาโอกาสไปหาชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
ขจัดความยากจน ให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้"**
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ชุมชนอยู่ดีมีสุข
มีการพัฒนาที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน

พัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

สร้างความเข้มแข็งของคนและชุมชน

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

กระบวนการพัฒนา

RPF Model + แผนชุมชน + แผนที่การเชื่อมโยงพื้นที่ต้นน้ำต้นน้ำ

การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค

- พื้นที่ทางไกลและหุบเขากันดาร ทำให้ต้นทุนในการแข่งขันสูง
- การขยายพื้นที่/สมาชิกทำได้ช้า เนื่องจากเงื่อนไขของการรับรองมาตรฐาน
- เกษตรกรใหม่ยังไม่มีความมั่นใจว่าจะทำตามมาตรฐานได้

โรคราโรคภัยในพื้นที่สูง
เป็นข้อจำกัดของเกษตรกรทางเหนือและสลับใจ

ช่องว่างความรู้ (งานวิจัย) เข้าไปช่วยเกษตรกร

ประสานงานเพื่อขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้านการตลาด

ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเอกชน ในการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในด้านต่างๆ

เปิดกว้างเชื่อมโยง + สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

สวพส. = พี่เลี้ยง

สร้างทางเลือกในอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ -> เกษตรอินทรีย์

กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างพลัง

ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

จากพื้นที่ที่ส่งเสริมบนพื้นที่สูงสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2565 รวมเป็นเงิน 44,264,549 บาท

พื้นที่เพาะปลูกสามารถลดการใช้สารเคมีได้ 100% และปลูกผักอินทรีย์ในโรงเรือน 1 โรงเรือน (โรงเรือนขนาด 6 x 24 ม. หรือ 144 ตร.ม.) สามารถสร้างรายได้เท่ากับหรือมากกว่าการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 8.5 ไร่/ปี

เกษตรกรเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน เช่น การวางแผนการผลิต การจัดการผลผลิต การทำบัญชี การเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนหรือตัดสินใจ ตลอดจนการเจรจาต่อรองกับลูกค้า

เกษตรกรบางคนหันมาปลูกพืชอินทรีย์ เนื่องจากปัญหาสุขภาพซึ่งเป็นผลกระทบจากการใช้สารเคมี ซึ่งเมื่อเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์แล้วสุขภาพดีขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จ

- มีต้นแบบที่ดี คือ มูลนิธิโครงการหลวง
- เกษตรกรเปิดใจและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
- การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกรนำไปสู่การสร้างเครือข่าย

Road Map

สร้างต้นแบบพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เป็นแหล่งศึกษาดูงานแก่เป็นวิทยากร

การสร้างเครือข่ายและพัฒนาคุณภาพชุมชนในชุมชน

การขยายงานออกไปโครงการชุมชนพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

ภาพขนาดใหญ่

แปลงปลูกกาแฟอินทรีย์

การแปรรูปและส่งมอบผลผลิตผลให้ลูกค้า

เกษตรกรปลูกผักอินทรีย์

เกษตรกรช่วยกันคัด ตัดแต่ง

ขนส่ง

เกษตรกรประชุมกับลูกค้า